

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สรุปผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบในวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่กรมวิชาการได้กำหนดให้ และโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้กันมากจำนวน 5 เล่ม ซึ่งจะวิเคราะห์ในค่านต่าง ๆ ดังนี้

- คำนผู้เขียน
- คำนช่วงเวลาที่ตั้งและพิมพ์
- คำนรูปเล่ม
- คำนเนื้อหา
- คำนลีลาการเขียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สืบแบบสำรวจ การใช้หนังสืออ่านประกอบของครูสอนสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 60 โรงเรียน โดยเสนอรายชื่อหนังสืออ่านประกอบจากคำประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดเลือกใช้หนังสือในโรงเรียน ปีการศึกษา 2526 จำนวน 20 เล่ม ให้ครูเลือกเล่มที่ใช่มากที่สุด จำนวน 5 เล่ม แล้วนำแบบสำรวจมาแจกแจงความถี่

2. นำหนังสือ 5 เล่มนั้น มาวิเคราะห์ด้วยตนเองในเชิงพรรณนา โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 5 คำนดังกล่าวในวัตถุประสงค์

3. เพื่อความสมบูรณ์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้สร้างเครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 1 ชุด สำหรับให้ครูที่เลือกใช้หนังสืออ่านประกอบ 5 เล่มนั้น แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ด้วย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูล เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) และตอบแบบปลายเปิด (Open-ended)

ตอนที่ 2 เป็นแบบแสดงความความคิดเห็นในการวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านลีลาการเขียน และด้านรูปเล่ม เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

4. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูผู้สอนสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร ที่ได้เคยทำแบบสำรวจการใช้หนังสืออ่านประกอบมาก่อน โดยผู้วิจัยนำแบบสำรวจที่ส่งไปครั้งแรกมาตรวจความมีโรงเรียนใดบ้าง ซึ่งใช้หนังสืออ่านประกอบ ในจำนวน 5 เล่มนั้น แล้วจึงส่งแบบสอบถามไปอีกครึ่งหนึ่ง ให้ประชากร 20 คน ในการวิเคราะห์หนังสือ 1 เล่ม รวมประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งหมด 70 คน จำนวนแบบสอบถาม 100 ฉบับ ทั้งนี้เพราะครูบางท่านต้องวิเคราะห์หนังสือ 1 เล่ม 2 เล่ม 3 เล่ม แตกต่างกันออกไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต และนำเสนอด้วยตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนาของผู้วิจัยตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ปรากฏดังนี้

- ด้านผู้เขียน

ผู้เขียนหนังสืออ่านประกอบทั้ง 5 เล่มนั้นส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีคุณวุฒิ มีความรู้และความเชี่ยวชาญในเรื่องที่แต่ง ส่วนในด้านความเกี่ยวข้องกับวงการการศึกษา และประสบการณ์ในการแต่งหนังสือปรากฏว่าผู้เขียนเหล่านั้นมีคุณสมบัติดังกล่าว เล็กน้อย

ส่วนผู้ที่ได้รับการศึกษาไม่ถึงขั้นปริญญา มีเพียงท่านเดียวคือ นิมิตร ภูมิถาวร ในด้านการมี
คุณวุฒิ มีความรู้ และความเชี่ยวชาญในเรื่องที่แต่ง ปรากฏว่าผู้เขียนทุกท่านมีคุณสมบัติดังกล่าว
ทั้งสิ้น สำหรับในด้านความเกี่ยวข้องกับวงการการศึกษา และประสบการณ์ในการแต่งหนังสือ
ผู้เขียนที่มีคุณสมบัติดังกล่าวเล็กน้อย คือ นายประเทือง เครือหงส์ นางสาวอนงค์พร
สมานชาติ นางสาวอนุภาค ทิวกุล และ นางประยูรศิริ เปรมะบุตร

- ด้านช่วงเวลาแต่งและพิมพ์

หนังสือทุกเล่มไม่ปรากฏปีที่แต่ง แต่หนังสือที่พิมพ์ไม่เกินกว่า 10 ปีมีจำนวน
4 เล่ม ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปกครองระบอบประชาธิปไตย
หนุ่มสาวนา ชวน้ำชาวทะเลในเมืองไทย ส่วนเล่มที่พิมพ์เกินกว่า 10 ปี มีเพียงเล่มเดียว
คือ เที้ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา

- ด้านรูปเล่ม

หนังสือแต่ละเล่มมีคุณลักษณะด้านการจัดรูปเล่มแตกต่างกัน ในเรื่องคุณลักษณะ
ของเล่ม คุณภาพของกระดาษ คุณภาพปก คุณภาพภาพประกอบ คุณภาพการพิมพ์ คุณภาพตัวอักษร
และการเว้น สม

- ด้านเนื้อหา

ตามความหมายของหนังสืออ่านประกอบ หนังสือที่มีเนื้อหาตรงตามความหมาย
ของหนังสืออ่านประกอบ มีจำนวน 3 เล่ม ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
การปกครองระบอบประชาธิปไตย หนุ่มสาวนา ส่วนเล่มที่มีเนื้อหาตรงตามความหมายของ
หนังสืออ่านประกอบเพียงเล็กน้อยมีจำนวน 2 เล่มคือ เที้ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา
และชวน้ำชาวทะเลในเมืองไทย

ด้านเนื้อหากับความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา หนังสือที่มี
เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษารวมทุกข้อ มีจำนวน 4 เล่ม คือ การอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปกครองระบอบประชาธิปไตย หนุ่มสาวนา และชวน้ำ
ชาวทะเลในเมืองไทย ส่วนเล่มที่มีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ครบทุกข้อ มีเพียงเล่ม
เดียวคือ เที้ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา

- ด้านลีลาการเขียน

หนังสือทุกเล่มมีคุณลักษณะค่านีลลการ เขียนคล้ายคลึงกันในด้านการใช้ภาษา การจัดเรื่องและการเรียบเรียง ลักษณะการเขียน.

2. ผลการแสดงความคิดเห็นในเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับหนังสืออ่านประกอบของ ครูสังคัมศึกษาผู้ใช้ตามเกณฑ์ผู้วิจัยสร้างขึ้นปรากฏดังนี้

- คำนรูปลม

ครูสังคัมศึกษาผู้ใช้แสดงความคิดเห็นวหนังสืออ่านประกอบจำนวน 5 เล่ม ที่มีคุณภาพค่านรูปลมอยู่ในระดับดี มีจำนวน 3 เล่ม คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปกครองระบอบประชาธิปไตย เทียวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา ส่วนเล่มที่อยู่ในระดับพอใช้มีจำนวน 2 เล่ม คือหนุ่มชาวนา และชาน้ำชาวทะเลในเมืองไทย

- ค่านเนื้อหา

ตามความหมายของหนังสืออ่านประกอบ ครูสังคัมศึกษาผู้ใช้แสดงความคิดเห็นวหนังสืออ่านประกอบจำนวน 5 เล่ม ที่มีคุณภาพค่านเนื้อหาตามความหมายของหนังสืออ่านประกอบอยู่ในระดับดีมีจำนวน 3 เล่มคือ หนังสือเรื่องหนุ่มชาวนา การปกครองระบอบประชาธิปไตย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และอยู่ในระดับพอใช้มีจำนวน 2 เล่มคือ เทียวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา และชาน้ำชาวทะเลในเมืองไทย

ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชาสังคัมศึกษา ครูสังคัมศึกษาผู้ใช้แสดงความคิดเห็นวหนังสืออ่านประกอบจำนวน 5 เล่ม ที่มีคุณภาพค่านเนื้อหาด้วยความสอดคล้องกับจุดประสงค์วิชาสังคัมศึกษา อยู่ในระดับดี มีจำนวน 4 เล่มคือ หนังสือหนุ่มชาวนา การปกครองระบอบประชาธิปไตย ชาน้ำชาวทะเลในเมืองไทย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนเล่มที่อยู่ในระดับพอใช้มีเพียงเล่มเดียวคือ เทียวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา

- ค่านลีลาการเขียน

ครูสังคัมศึกษาผู้ใช้แสดงความคิดเห็นวหนังสืออ่านประกอบจำนวน 5 เล่ม ที่มีคุณภาพค่านลีลาการเขียน อยู่ในระดับดีมีจำนวน 2 เล่มคือหนังสือเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยและหนุ่มชาวนา ส่วนเล่มที่อยู่ในระดับพอใช้มีจำนวน 3 เล่ม คือหนังสือเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เทียวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา และชาน้ำชาวทะเลในเมืองไทย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ก้านผู้เขียน ผู้เขียนหนังสืออ่านประกอบทั้ง 5 เล่ม จัดว่าเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาถึงระดับปริญญา มีคุณวุฒิ มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่แต่ง เกี่ยวกับวงการศึกษา และมีประสบการณ์ในการแต่งหนังสือ โดยผู้วิจัยศึกษาประวัติของผู้เขียนดังนี้ นายเย็นใจ เลขาหวนิช ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และค้นคว้าประกอบ นางแมนมาส ขวลิต ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสารที่ท่านมอบให้ นายพระจำง แมนญาติ ได้ข้อมูลจากสมุดประวัติที่กองการเจ้าหน้าที่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ นางสาวบุญนาค ทิวกุล และนางสาวอนงค์พร สมนานชาติ ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ข้อมูลจากสมุดประวัติ กองการเจ้าหน้าที่ ทบวงมหาวิทยาลัย นิมิตร ภูมิถาวร ได้ข้อมูลจากเอกสารและเรื่องสั้นต่าง ๆ ที่ท่านเขียนไว้ นายประเทือง เครือหงส์ นางสุนิต ภาสกะวัต และนางประยูรศิริ เปรมะบุตร ได้ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ

สำหรับผู้เขียนที่มีประสบการณ์ในการแต่งหนังสือน้อย และเกี่ยวข้องกับวงการศึกษาได้อีก นางสาวอนงค์พร สมนานชาติ นางสาวบุญนาค ทิวกุล นายประเทือง เครือหงส์ และ นางประยูรศิริ เปรมะบุตร

จากข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวผู้เขียน ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้ามานั้น พบว่าผู้เขียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะทั้งกล่าวข้างต้น ซึ่งคุณลักษณะของผู้เขียนนี้ ถ้าคุณวุฒิและประสบการณ์เป็นที่เชื่อถือได้ เพราะมีความรู้จริง และมีประสบการณ์ในเรื่องที่แต่งจริง หนังสือมีคุณค่า (ริชจวน อินทรกำแหง 2520: 43) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนพคุณ คุณาชีวะ (2519: 61) ที่กล่าวว่า ผู้แต่งถ้าแต่งเรื่องที่เขาถนัด สนใจ และมีชื่อเสียงเกี่ยวกับวิชาที่แต่งอยู่แล้ว ยิ่งคุณวุฒิของผู้แต่งเป็นที่น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับว่ามีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในเรื่องที่แต่ง ก็ย่อมเป็นหลักประกันได้ว่าเรื่องที่เขาแต่งนั้นจะให้ความรู้ ข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี สำหรับผู้แต่งที่ไม่มีคุณวุฒิ แต่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องที่เขาแต่งโดยเฉพาะ ก็ย่อมเป็นหลักประกันความรู้ ข้อเท็จจริงในหนังสือได้เช่นกัน

สำหรับครูสังคมศึกษาผู้ใดไม่ได้แสดงความคิดเห็นในค่านผู้เขียน

2. ก้านช่วงเวลาแต่งและพิมพ์ ผู้วิจัยพบว่า หนังสือทั้ง 5 เล่ม ไม่ปรากฏปีที่แต่ง แต่จะบอกเฉพาะปีที่พิมพ์ ได้แก่ หนุมชวานา พิมพ์ในปี 2525 (ครั้งที่ 8) ชวน้ำชาทะเล

ในเมืองไทย พิมพ์ปี 2519 การอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิมพ์ในปี 2524 การปกครองระบอบประชาธิปไตย พิมพ์ในปี 2517 เที้ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา พิมพ์ในปี 2510

ดังนั้นหนังสือส่วนใหญ่พิมพ์ไม่เกินกว่า 10 ปี มีเพียงเล่มเดียวที่พิมพ์เกินกว่า 10 ปี คือ หนังสือเรื่อง เที้ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งควรจะจัดเป็นหนังสือเก่าเพราะเนื้อหาบางอย่างเปลี่ยนแปลงไป สถิติตัวเลขล้าสมัยซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ นพคุณ คุณาชีวะ ที่กล่าวว่าหนังสือที่แต่งมาแล้วเป็นเวลานาน ความรู้การปฏิบัติ และทฤษฎีต่าง ๆ อาจจะคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงในปัจจุบัน ในบางเล่มที่เก่ามาก อาจจะใช้ไม่ได้เอาเลยในเวลานี้ (นพคุณ คุณาชีวะ 2519: 62)

สำหรับครูสังคัมศึกษาผู้ใช้ไม่ได้แสดงความคิดเห็นในคำนำช่วงเวลาที่แต่งและพิมพ์

3 ค่านูรูปเล่ม

ผู้วิจัยพบว่าหนังสือแต่ละเล่มมีคุณลักษณะค่านูรูปเล่มแตกต่างกัน ได้แก่ ขนาดของหนังสือ ความหนา เพราะเป็นการยากที่จะกำหนดขนาดของหนังสือให้แน่ชัดลงไปและยังไม่มีกรวิจัยที่แน่นอนว่าหนังสือขนาดใดจะเหมาะสมกับเด็ก (จินตนา ในกาชฎี 2526: 63)

คุณภาพของกระดาษที่ใช้พิมพ์ประกอบด้วยกระดาษบุฟุฟ ได้แก่หนังสือเรื่องหนุ่มชานา และชาน่าชาวทะเลในเมืองไทย ส่วนเล่มที่เป็นกระดาษปอนด์ขาว ได้แก่ การอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เที้ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา สำหรับเล่มที่เป็นกระดาษปอนด์แต่สีไม่ขาว คือ เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย สำหรับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาหนังสือที่ดี ในคำนำคุณภาพของกระดาษควรเป็นกระดาษที่มีคุณภาพดี คือ กระดาษปอนด์ขาว หรือกระดาษฟอกขาว เพราะมีความเหนียว หนา เพื่อให้หนังสือมีความทนทานต่อการหยิบถือของเด็ก (จินตนา ในกาชฎี 2526: 69)

คุณภาพปก ประกอบด้วยปกแข็ง และปกอ่อน หนังสือที่เป็นปกแข็ง ได้แก่หนังสือเรื่องการอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ชาน่าชาวทะเลในเมืองไทย เที้ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา ส่วนเล่มที่เป็นปกอ่อน ได้แก่ หนุ่มชานา และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ส่วนภาพที่ปรากฏบนปกหนังสือ ส่วนใหญ่มีภาพหน้าปกเป็นภาพสี่สอกคล้องกับชื่อเรื่องและเนื้อหา ยกเว้นเรื่องเที้ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกาไม่มีภาพหน้าปก แต่มีชื่อเรื่อง

และมีเฉพาะตัวหนังสือปรากฏอยู่เท่านั้น แต่ก็ใช้สีสันและออกแบบไค้สะกุกตาพอสมควร ซึ่งลักษณะคุณภาพปกที่ตีตามความคิดเห็นของจินตนา ในกาชฎี (2526: 66) กล่าวว่า หน้าปกเป็นสิ่งแรกที่ชักจูงให้อยากเปิดอ่าน ควรใช้สีสันสะกุกตา มีชื่อเรื่อง ภาพปกส่วนใหญ่เป็นภาพของตัวละครในเรื่อง หรือฉากตอนใดตอนหนึ่งมาจัดวางให้มีส่วนสัมพันธ์กันกลมกลืนสอดคล้องกันทั้งขนาดตัวอักษร ชื่อเรื่อง เน้นเรื่องความสะกุกตา น่าอ่าน อ่านง่าย และสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ศรีนาด สุริยะ (2510: 132-133) กล่าวว่า หน้าปกของหนังสือ ควรให้มีรูปและสีสีกเพื่อดึงดูดสายตา

ภาพประกอบ หนังสือทุกเล่มมีภาพประกอบ ซึ่งประกอบด้วยภาพขาว-ดำ ภาพสี ซึ่งเป็นภาพวาดและภาพถ่าย สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กล่าวว่าหนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ควร มีภาพประกอบซึ่งอาจจะเป็นภาพวาด ลายเส้น หรือภาพถ่ายก็ได้ (สุพัทรา ชุนเอกุ 2522: 3) สำหรับการจัดวางภาพ ส่วนใหญ่ภาพสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง อยู่หน้าเดียวกับเนื้อเรื่อง ใกล้เคียงกับเนื้อเรื่อง มีเพียงเล่มเดียวที่จัดวางภาพแตกต่างจากเล่มอื่นคือ หนังสือเรื่องชาน้ำชาทะเลในเมืองไทย นั่นคือ ภาพไปรวมอยู่คานหน้าของหนังสือ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นาริรัตน์ อยู่กิจศิษย์ (2520) ซึ่งพบว่า ภาพควรอยู่หน้าเดียวกับเนื้อเรื่อง

ขนาดของตัวอักษร (ตัวพิมพ์) ผู้วิจัยพบว่า หนังสือแต่ละเล่มมีขนาดตัวอักษรแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ในการประเมินคานหนังสือที่ดี กล่าวว่าขนาดตัวพิมพ์ควรมีขนาดต่าง ๆ กันทั้งปก เนื้อหา หัวข้อสำคัญ ตลอดจนข้อความที่ต้องการอ่าน ขนาดของตัวพิมพ์ต้องเหมาะสมแก่สายตาเด็ก ไม่บรรจุกค่าในแต่ละหน้ามากเกินไป (Kulshreshtha 1972: 46)

การใช้ตัวอักษรที่มีลักษณะพิเศษ ผู้วิจัยพบว่า หนังสือทั้ง 5 เล่มใช้ตัวอักษรพิเศษคือ ตัวใหญ่ ตัวคานา ตัวเอน เพื่อเน้นข้อความสำคัญ ซึ่งทำให้เห็นชัดเจน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นาริรัตน์ อยู่กิจศิษย์ (2520) ที่พบว่า ควรใช้อักษรที่มีลักษณะพิเศษ เพื่อเน้นข้อความที่สำคัญ

เครื่องช่วยประกอบอื่น ๆ เช่น คานนำ สารบัญ แผนภูมิ แผนผัง ตารางเชิงอรรถ บรรณานุกรม ผู้วิจัยพบว่าหนังสือส่วนใหญ่มี เครื่องช่วยประกอบดังกล่าวน้อย บางเล่มไม่มีเครื่องช่วยประกอบเลย เช่น เรื่องเที่ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักคา อมรพันธุ์ (2516: 152) ที่พบว่าหนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมืองระดับ

มีขมปลายส่วนใหญ่ เครื่องช่วยประกอบการอ่านมีน้อยหรือไม่มีเลย มุ่งบรรจุเนื้อหาวิชา มากเกินไป ส่วนเล่มที่มีเครื่องช่วยประกอบครบ มีเพียงเล่มเดียวคือ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คุณภาพการพิมพ์ ผู้วิจัยพบว่าหนังสือที่พิมพ์ถูกต้อง ชัดเจน ได้แก่ เรื่องเที่ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา การปกครองระบอบประชาธิปไตย เล่มที่พิมพ์ไม่ชัดเจน ได้แก่ หนุ่มชานา เล่มที่พิมพ์ผิดเล็กน้อย ได้แก่ เรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนเล่มที่พิมพ์ผิดมาก ได้แก่ เรื่องชานาชาวทะเลในเมืองไทย ซึ่งตามลักษณะหนังสือที่คัดลอกพิมพ์ปราณีต ไม่พิมพ์ผิด หรือตกหล่น ตัวพิมพ์ต้องชัดเจน หมึกพิมพ์สม่ำเสมอ

(Kulshrestha 1972: 56)

คุณภาพการเข้าเล่ม ผู้วิจัยพบว่า หนังสือทุกเล่มเรียงลำดับหน้าถูกต้อง ส่วนการเย็บเล่มมี 2 แบบ ได้แก่ เย็บแบบนอกกลาง คือ เรื่องหนุ่มชานา และเที่ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา และเย็บแบบเย็บสันคือ ทิศกวาง้านข้างของสัน ซึ่งจะเปิดอกแบนไม่ได้ เพราะสันถูกเย็บติดกันที่คานข้าง และเมื่อเย็บเสร็จแล้วต้องเอากาามาหาที่ตรงสันหนังสือเพื่อเอากบปิดหุ้มอีกทีหนึ่ง หนังสือที่เย็บเล่มแบบนี้ได้แก่ เรื่องชานาชาวทะเลในเมืองไทย การปกครองระบอบประชาธิปไตย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเย็บเล่มทั้ง 2 แบบดังกล่าว เป็นการเย็บเล่มที่นิยมใช้กันทั่วไปทั้งหนังสือปกอ่อนและปกแข็ง (จินตนา ในกาชฎี 2526: 63-64)

ในขณะที่เดียวกันครูสังคมนตรีศึกษาผู้ใช้ ได้แสดงความคิดเห็นในเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับหนังสืออ่านประกอบจำนวน 5 เล่ม ที่มีคุณภาพด้านรูปเล่มอยู่ในระดับดีมีจำนวน 3 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เที่ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา แสดงว่าหนังสือทั้ง 3 เล่ม ดังกล่าว มีคุณภาพในด้านขนาดรูปเล่มพอเหมาะความหนาของหนังสือพอเหมาะกระดาษที่ใช้พิมพ์ได้แก่ กระดาษปอนด์ขาว การพิมพ์ชัดเจน มีการใช้ตัวอักษรพิเศษ การเข้าเล่ม เย็บค้วยอกกลางและเย็บสันซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สุวิชา พูลเกษ (2524: 220-221) กล่าวว่า รูปเล่มของหนังสือควรมีขนาดกว้างยาวเหมาะสมกับความหนา มีวิธีการเย็บเล่มปราณีต ทนทาน ควรเย็บค้วยอกกลางและเย็บสัน กระดาษที่ใช้พิมพ์ที่มีคุณภาพดี ได้แก่ กระดาษฟอกขาว คุณภาพการ

พิมพ์ชัดเจน ถูกต้อง มีการใช้ตัวอักษรที่มีลักษณะพิเศษ เช่น ตัวใหญ่ ตัวหนา ตัวเอน เพื่อเห็น
ขอความสำคัญ

สำหรับเรื่องเที่ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ
รณพ ประวิติงาม (2524) ส่วนเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่สอดคล้องกับผลการ
วิจัยของ รณพ ประวิติงาม (2524) ที่พบว่า อยู่ในระดับพอใช้และแตกต่างกับความคิดเห็นใน
การวิเคราะห์เชิงพรรณนาของผู้วิจัยในเรื่องคุณภาพของกระดาษที่ใช้พิมพ์ เพราะเป็นกระดาษ
ปอนด์ แคเทนๆ ส่วนสีไม่ขาวนวล จึงไม่น่าอ่าน

ส่วนหนังสืออ่านประกอบที่มีคุณภาพด้านรูปเล่มอยู่ในระดับพอใช้ ใกล้เคียงหนังสือเรื่อง
หนุ่มชานา และชานาชาวดทะเลในเมืองไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รณพ ประวิติงาม
(2524) และสอดคล้องกับการวิเคราะห์ของผู้วิจัยเชิงพรรณนา ในเรื่องกระดาษที่ใช้พิมพ์เป็น
กระดาษรูป อักษรที่พิมพ์ไม่ชัดเจน ส่วนภาพประกอบในเรื่องชานาชาวดทะเลในเมืองไทยไม่
สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เพราะภาพรวมอยู่กันหน้าทั้งหมด การพิมพ์ที่พิมพ์ผิดหลายแห่ง

4. ด้านเนื้อหา ได้แก่

4.1 ตามความหมายของหนังสืออ่านประกอบ ผู้วิจัยพบว่าหนังสือส่วนใหญ่มี
คุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ตามความหมายของหนังสืออ่านประกอบ ได้แก่ หนังสือเรื่องกบฏปก-
ครองระบอบประชาธิปไตย หนุ่มชานาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ เพราะหนังสือดังกล่าว
สอดคล้องกับหลักสูตร ช่วยเพิ่มเติมความรู้ในหนังสือเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนให้สมบูรณ์
ยิ่งขึ้น มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ส่งเสริมการปลูกฝังค่านิยมที่พึงงาม ให้ข้อคิดคติสอนใจ
เหมาะสมกับเด็กระดับมัธยมต้น เหมาะสมกับสภาพของสังคมปัจจุบัน

หนังสืออ่านประกอบที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาตามความหมายของหนังสืออ่านประกอบ
ไม่ครบทุกเรื่อง ได้แก่ หนังสือเรื่องเที่ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา และชานาชาวดทะเล
ในเมืองไทย สำหรับเที่ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยพบว่า มีเนื้อหาสอดคล้องกับ
หลักสูตรเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะเนื้อหาไม่มีลักษณะเป็นบูรณาการ ตามหลักสูตรสังคมศึกษา
พุทธศักราช 2521 ข้อมูลล้าสมัยโดยเฉพาะสถิติต่าง ๆ และข้อมูลที่ปรากฏบางอย่างไม่ทันต่อ
เหตุการณ์ปัจจุบัน จึง ไม่สอดคล้องกับลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ก็คือ ข้อมูลควรจะทันสมัย
(นาริรัตน์ อยู่กิจศิษย์ 2520: 37) ส่วนการช่วยเพิ่มเติมความรู้ในแบบเรียนใช้ได้เฉพาะชั้น

ม.3 เท่านั้นในวิชาโลกของเรา สำหรับเรื่องชาน้ำชาทะเลในเมืองไทย ผู้วิจัยพบว่าเนื้อหาส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมกับเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะเนื้อหาละเอียดเกินไป ยากเกินไป ช่วยเพิ่มเติมนำความรู้ในแบบเรียนเล็กน้อย ไม่ส่งเสริมการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงไม่สอดคล้องกับความหมายของหนังสืออ่านประกอบ คือหนังสือที่มีวัตถุประสงค์ส่งเสริมการเรียน การค้นคว้าวิชาต่าง ๆ โดยรวบรวมเนื้อหาจากส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตร เรียบเรียงให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก (นวลจันทร์ รัตนากร มารศรี ศิวรักษ์ 2514: 154)

ในขณะที่เกี่ยวกับครูสังคัมศึกษาผู้วิจัยได้แสดงความคิดเห็นว่า หนังสือที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาตามความหมายของหนังสืออ่านประกอบอยู่ในระดับที่มีจำนวน 3 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรื่องหนุ่มชาน้ำชา การปกครองระบอบประชาธิปไตย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการวิเคราะห์เรื่อง หนุ่มชาน้ำชา และการปกครองระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รณพ ประวิตงาม (2524) และสอดคล้องกับความคิดเห็นในการวิเคราะห์หนังสือเชิงพรรณนาของผู้วิจัย ในเรื่องมีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร ส่งเสริมการเรียนการสอนให้สมบูรณ์เหมาะสมกับเด็กระดับมัธยมศึกษา มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ให้ความรู้ดี เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีงาม

ส่วนหนังสืออ่านประกอบที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาตามความหมายของหนังสืออ่านประกอบอยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่หนังสือเรื่องเที่ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา และชาน้ำชาทะเลในเมืองไทย สำหรับเรื่องเที่ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา สอดคล้องกับผลการวิจัยของรณพ ประวิตงาม (2524) ที่พบว่าอยู่ในระดับพอใช้เช่นเดียวกัน สำหรับหนังสือทั้ง 2 เล่มนี้ สอดคล้องกับการวิเคราะห์เชิงพรรณนาของผู้วิจัย ในเรื่องการให้ความรู้เล็กน้อย ในด้าน การให้ข้อคิด คติสอนใจ การเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีงาม ความเหมาะสมกับเด็ก ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4.2 ด้านเนื้อหากับความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชาสังคัมศึกษา

ผู้วิจัยพบว่าหนังสือส่วนใหญ่มีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชาสังคัมศึกษาครบทุกข้อ แต่มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ได้แก่ เรื่องหนุ่มชาน้ำชา การปกครองระบอบประชาธิปไตย ชาน้ำชาทะเลในเมืองไทย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพราะตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้เปลี่ยนแปลงวิชาสังคัมศึกษา

โดยไม่แยกเป็นรายวิชา แต่รวมเป็นกลุ่มสังคมศึกษา ประกอบด้วยภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม สังคมวิทยา ประชากรศึกษา และเศรษฐศาสตร์ นำมาบูรณาการให้เป็นหน่วยการเรียนรู้เดียวกัน นอกจากนี้ก็ได้กำหนดจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาไว้ 6 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้แยกรายละเอียด แบ่ง ได้ดังนี้

1. เนื้อหาปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี
2. เนื้อหาปลูกฝังความรัก ความสามัคคี
3. เนื้อหาส่งเสริมถึงแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรมที่ค้ำจุนของคนไทยและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น
4. ให้ความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีพและการปรับตัวในสังคม
5. ให้ความรู้ด้านประชากรศึกษา
6. ให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจ
7. ให้ความรู้ในการนำวิทยาการใหม่ ๆ และเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาประเทศ
8. ให้ความรู้ด้านลักษณะธรรมชาติ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติของไทยและต่างประเทศ พร้อมทั้งอิทธิพลของธรรมชาติที่มีผลต่อเศรษฐกิจและสังคม
9. ให้ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลตามฐานะต่าง ๆ
10. ให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แสวงถึงความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นของตนในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร

ดังนั้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ แต่หนังสือที่นำมาวิเคราะห์ส่วนใหญ่ แต่งมานานแล้ว ก่อนที่จะเปลี่ยนแปลงหลักสูตร มีเพียงเล่มเดียวที่แต่งขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร คือ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นหนังสือส่วนใหญ่จึงสอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาได้เล็กน้อย นอกจากนี้หนังสืออ่านประกอบที่แต่งขึ้นมาส่วนมาก เพื่อช่วยขยายขอบเขตวิชาต่าง ๆ ให้กว้างขวาง และให้เด็กเข้าใจวิชาที่เรียนมากยิ่งขึ้น เพราะความรู้ในหนังสือเรียนนั้น ต้องเรียนอย่างจำกัด เพราะหลักสูตรจำกัดชั่วโมงเรียน หนังสืออ่านประกอบจะมีลักษณะเนื้อหาแคบและลึก กล่าวถึงเรื่องราวแต่ละเรื่องไป ดังนั้นหนังสืออ่านประกอบแต่ละวิชาจึงอาจมีหลายเล่ม แต่ละเล่มกล่าวหัวข้อย่อย ๆ ทำให้เด็กเข้าใจ

บทเรียนไค้คั้งขึ้น (สุพัทรา ชุมเกตุ 2522:115-116)

หนังสืออ่านประกอบที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาสอดคล้องตามจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา คือ หนังสือเรื่องเกี่ยวกับอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เพราะเป็นหนังสือที่แต่งมานานแล้วถึง 16 ปี มีเนื้อหาแคบ และลึกปรากฏว่าเนื้อหาวิชาไปสอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชาโลกของเรา (ส.305) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนั้นจึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของรณพ ประวัติกาม (2524) ที่พบว่า หนังสือแต่ละเล่มอาจสนองจุดประสงค์ครบทุกข้อไม่ได้ เพราะในแต่ละจุดประสงค์จะแตกย่อยเป็นแต่ละเนื้อหาวิชาออกไป

ในขณะที่เกี่ยวกับครูสังคมศึกษาผู้ใช้ได้แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ว่า หนังสือที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาอยู่ในระดับที่มีจำนวน 4 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปกครองระบอบประชาธิปไตย หนุ่มชาวนา และชาน้ำชาทะเลในเมืองไทย สำหรับผลการวิเคราะห์เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย และหนุ่มชาวนา ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของรณพ ประวัติกาม (2524) ที่พบว่าอยู่ในระดับพอใช้ แต่สอดคล้องกับการวิเคราะห์เชิงพรรณนาของผู้วิจัย ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้แยกรายละเอียดของจุดประสงค์ต่าง ๆ ให้ครูสังคมศึกษาผู้ใช้ได้แสดงความคิดเห็นในการวิเคราะห์อย่างชัดเจน ซึ่งจากจุดประสงค์หลัก 6 ข้อ ได้แบ่งมาเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ถึง 15 ข้อ แต่การวิจัยของรณพ ประวัติกาม ไม่ได้แยกรายละเอียดให้ครูสังคมศึกษาผู้ใช้เห็นชัดเจน จึงทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกันออกไปนั่นเอง

สำหรับหนังสืออ่านประกอบที่มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ หนังสือเรื่องเกี่ยวกับอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรณพ ประวัติกาม (2524) และสอดคล้องกับการวิเคราะห์เชิงพรรณนาของผู้วิจัยในเรื่องมีเนื้อหาไม่สามารถตอบสนองจุดประสงค์ครบทุกข้อ ได้แก่ เนื้อหาให้ความรู้ด้านลักษณะธรรมชาติ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติและอิทธิพลของธรรมชาติที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม ภูมิศาสตร์ของไทย ไม่ปรากฏ

5. ก้านลีลาการเขียน

ผู้วิจัยพบว่าหนังสือทุกเล่มมีคุณลักษณะก้านลีลาการเขียนคล้ายคลึงกันในการใช้ภาษา ได้แก่ ภาษาชัดเจน เข้าใจง่ายเหมาะสมกับระดับอายุของเด็ก คำศัพท์ที่ใช้ถ้าเป็นคำศัพท์ยากก็จะมีคำอธิบายกำกับไว้ด้วย โครงเรื่องและการจัดเรื่อง เชื่อมโยงกันดี

มีความสัมพันธ์กันในแต่ละบทแต่ละตอน ในค่านลักษณะการเขียน มองเห็นภาพพจน์ และแก่นของเรื่องชัดเจน มีการสอดแทรกแนวคิดที่เป็นประโยชน์ ลักษณะการจบทำให้เกิดความประทับใจ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะการเขียนหนังสืออ่านประกอบที่ดี คือ สีสลากการเขียนหนังสือที่ดีของชวนอ่าน เค้าโครงเรื่องเขียนต่อเนื่องสัมพันธ์กัน (ระประณี นาคทรพรพ และ ประภาศรี สีหอำไพ 2519: 49-50) การใช้ภาษาควรเหมาะสมกับวัยของเด็ก (จินตนา ไก่กาชฎี 2526: 62) ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย เสนอเนื้อหาชวนอ่าน เรียงลำดับเรื่องไม่สับสน (นาริรัตน์ อยู่กิจศิษย์ 2520: 37-38) การเรียบเรียงเหมาะสมกับวัยของเด็ก เนื้อหาเชื่อมโยงกันดี เมื่อใช้คำศัพท์เฉพาะจะต้องมีคำอธิบายประกอบด้วย (Kulshreshtha 1972: 80) การดำเนินเรื่องต่อเนื่องเคลื่อนไหว (Horn 1970: 70)

สำหรับเรื่องที่มีตัวละคร ได้แก่ เรื่องหนุมชานา และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยพบว่า เรื่องหนุมชานาเป็นเรื่องสั้น มีตัวละครน้อยลักษณะของตัวละครมีความสมจริง พฤติกรรมของตัวละครถูกต้องตามความเป็นจริง บทสนทนาเป็นธรรมชาติและสมจริงตามสภาพในเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของฮอร์น (Horn 1970: 71) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของตัวละครต้องสมจริง

ส่วนเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีตัวละครสนทนากันเป็นบทสนทนาสั้น ๆ และมีการพรรณนาสลับบ้าง

ในค่านการเสนอปัญหา มีหนังสือจำนวน 4 เล่ม เสนอปัญหาให้ผู้อ่านได้คิด ได้แก่ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การปกครองระบอบประชาธิปไตย หนุมชานา ชวนนำชาวทะเลในเมืองไทย ส่วนหนังสืออ่านประกอบที่ไม่มีการเสนอปัญหา คือ เรื่องเที่ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา

ในขณะที่เดียวกันครูสังคัมศึกษาผู้ใช้แสดงความคิดเห็นว่า หนังสือที่มีคุณภาพค่านสีลากการเขียนอยู่ในระดับที่มีจำนวน 2 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย และหนุมชานา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรณพ ประวิติงาม (2524) ที่พบว่าอยู่ในระดับดี เช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับการแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เชิงพรรณนาของผู้วิจัย ในเรื่องการมีภาษาชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับระดับอายุของเด็ก มีความสัมพันธ์ระหว่างข้อเรื่องกับเนื้อหาในแต่ละบท ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับคามกาลสมัยในเนื้อเรื่อง มองเห็นแก่น

ของเรื่องชัดเจน ทิวละครมีความสมจริงตามสภาพในเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเขียนหนังสืออ่านประกอบที่ดี คือ ต้องใช้ภาษาชัดเจน เหมาะสมกับระดับอายุของเด็ก ลีลาในการใช้ถ้อยคำเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง นั่นคือเหมาะสมกับโครงเรื่อง เนื้อหา แก่นของเรื่อง คุณลักษณะตัวละครต้องสมจริง มีพฤติกรรมที่ถูกต้องตามหลักจิตวิทยา (Horn 1970: 70-71)

ส่วนหนังสืออ่านประกอบที่มีคุณภาพด้านลีลาการเขียนอยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ หนังสือเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เทียวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา ชวนน้ำชาวทะเลในเมืองไทย สำหรับเรื่อง เทียวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกาพบว่ามีลักษณะลีลาการเขียนสอดคล้องกับผลการวิจัยของรณพ ประวิติงาม (2524) ที่พบว่าอยู่ในระดับพอใช้ เช่นเดียวกัน เพราะหนังสือดังกล่าว การจึกเรื่องไม่ชวนให้ติดตามอ่าน เนื่องจากไม่ได้แบ่งออกเป็นบทลีลาการเขียนมองเห็นภาพพจน์ของเรื่องไม่ชัดเจน การสอดแทรกแนวคิดที่เป็นประโยชน์น้อยมาก การเสนอปัญหาต่าง ๆ ให้ผู้อ่านคิดมีเพียงเล็กน้อย ยกเว้นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการเสนอปัญหาไว้มาก ลักษณะการจบเกิดความรู้สึกประทับใจเพียงเล็กน้อย

สำหรับเรื่องชวนน้ำชาวทะเลในเมืองไทย ครูสังคมนาผู้ใช้มีความคิดเห็นสอดคล้องกับการวิเคราะห์เชิงพรรณนาของผู้วิจัยว่าภาษาที่ใช้เข้าใจยาก ไม่เหมาะสมกับระดับอายุของเด็ก เพราะมีภาษาถิ่นมาก มีคำศัพท์เฉพาะมาก จึงไม่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของฮอร์น (Horn 1972: 76) ว่า ลักษณะของการเขียนหนังสือที่ดีคือต้องไม่ใช้ภาษาถิ่นมากเกินไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ1. ผู้เขียนหรือผู้แต่ง

1.1 ควรศึกษาความหมายของหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบศึกษาพื้นฐานของผู้เรียนจากครูผู้สอน เพื่อเป็นแนวทางในการแต่งหนังสือให้ถูกต้อง และเหมาะสมกับผู้ใ้

1.2 ควรศึกษาหนังสือเรียน หลักสูตร และจุดประสงค์ของวิชาสังคศึกษา เพราะหนังสืออ่านประกอบมีหน้าที่ขยาย ให้ความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ไม่อาจมีมากในหนังสือเรียนได้ และจะต้องมีเนื้อหาที่แคบ แต่ลึกและควรที่จะเขียนหนังสือให้ตอบสนองจุดประสงค์ของวิชาสังคศึกษาด้วย

1.3 ควรศึกษาคุณลักษณะหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก คำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ ความเหมาะสมกับวัยของเด็ก มีลีลาการเขียนที่น่าอ่าน น่าสนใจชวนให้ติดตามอ่าน และควรที่จะเสนอปัญหาต่าง ๆ ในผู้อ่านได้คิดบาง

1.4 ควรติดตามปรับปรุงหนังสือที่แต่ง ให้เหมาะสมในด้านเนื้อหาอยู่เสมอ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน โดยเฉพาะการเสนอข้อมูลต่าง ๆ ควรพยายามให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

1.5 ควรจะมีประวัติของผู้เขียน เพราะเป็นแหล่งข้อมูลอย่างหนึ่งที่จะให้อ่านได้ทราบ ควรมีเครื่องช่วยประกอบ เช่น คำนำ สารบัญ อภิธานศัพท์ เชิงอรรถ แฉกภูมิ แฉกผัง ตาราง บทสรุป บรรณานุกรม เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน และเพื่อความสะดวกในการค้นหาเรื่องที่ต้องการ พร้อมทั้งความต้องการ การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมของผู้อ่าน

2. สำนักพิมพ์

2.1 กระดาษที่ใช้พิมพ์ควรเป็นกระดาษปอนด์ขาว หรือกระดาษฟอกขาว เพราะมีความหนา และมีคุณภาพดี ทนทาน

2.2 คุณภาพการพิมพ์ ควรจะพิมพ์ให้ถูกต้องตลอดทั้งเล่ม โดยผ่านการตรวจอย่างละเอียด หมึกที่ใช้ในการพิมพ์ควรจะสม่ำเสมอและชัดเจน

2.3 เมื่อมีการพิมพ์ใหม่ทุกครั้ง ควรจะระบุให้ทราบว่ามีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมอะไรหรือไม่ และควรระบุคววาทพิมพ์ครั้งสุดท้ายเมื่อใด

2.4 การออกแบบรูปเล่มควรจะให้เหมาะสมกับขนาดกระดาษ มีความหนาพอเหมาะ หนาปกดึงดูดใจ

2.5 คุณภาพภาพประกอบ หนังสือทุกเล่มควรมีภาพประกอบ และต้องเป็นภาพที่ชัดเจน ถ้าจะให้ดีกว่าเป็นภาพที่ถ่ายจากของจริงดีที่สุด การจัดวางภาพควรจะต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ขนาดภาพเหมาะสมกับหน้ากระดาษ และควรมีคำอธิบายใต้ภาพประกอบด้วย

3. กระทรวงศึกษาธิการ

3.1 ควรกำหนดหลักเกณฑ์ ขอบเขตและจุดมุ่งหมายในการแตงหนังสืออ่านประกอบให้แน่นอน เพื่อบุเขียนหนังสือจะได้ยึดเป็นแนวทางในการแตงหนังสืออ่านประกอบ เพื่อจะได้เสริมความรู้ตามหลักสูตรอย่างกว้างขวางและเหมาะสมกับเด็กด้วย

3.2 ควรส่งเสริมให้มีการผลิต การเขียนหนังสืออ่านประกอบของหมวดสังคมศึกษา ทางด้านการปลูกฝังให้เป็นพลเมืองดี รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความเสียสละ มีคุณธรรมประจำใจ ขาดซึ่งผลงานอันดีเด่นของคนไทย มีความผูกพันกับท้องถิ่น

3.3 ควรประชาสัมพันธ์หนังสืออ่านประกอบของหมวดวิชาทาง ๆ ในแต่ละระดับชั้น อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว โดยประกาศรายชื่อหนังสืออ่านประกอบทั้งแตงต้นปีการศึกษา และควรแจกหนังสืออ่านประกอบให้แก่วงเรียนต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวอย่างให้ครูได้อ่าน และเก็บไว้ในห้องสมุด

3.4 ควรจะพิจารณานำหนังสืออ่านประกอบที่พิมพ์มานานแล้ว แต่มีคุณค่า นำมาวิเคราะห์ ประเมินคุณภาพ แล้วนำมาปรับปรุงใหม่เพื่อประกาศเป็นรายชื่อหนังสือที่มีคุณภาพต่อไป

3.5 ควรสำรวจความคิดเห็น และความคองการของครู บรรณารักษ์ และผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับหนังสืออ่านประกอบ และก่อนนำหนังสือออกใช้ ควรมีการตรวจคุณภาพของหนังสือ โดยการทดลองใช้กับผู้ใช้โดยตรง คือ นักเรียน ครู บรรณารักษ์ เพื่อนำขอบกรองมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อจะได้เป็นหนังสือที่มีคุณภาพเหมาะสมกับนักเรียนอย่างแท้จริง

3.6 ควรจะเสนอให้สื่อมวลชนสนับสนุนการอ่านกระตุนใหญ่ปกครองซื้อหนังสือให้นักเรียนอ่านมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะแพงกว่าเดิม แต่คุณภาพดีก็ควรจะสนับสนุนดีกว่าสนับสนุนให้ใช้เงินเพื่ออย่างอื่น เพราะหนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบปกติราคาเมื่อเทียบกับของพิมพ์เพื่ออย่างอื่น ๆ นับว่าถูกมาก และให้คุณค่าสูงเน้นคุณค่าทางปัญญา ซึ่งสื่อมวลชนควรจะสนับสนุน ไม่ควรโจมตีเรื่องซื้อหนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบ เพื่อจะช่วยให้คนฉลาดขึ้น

3.7 ควรนำผลงานของนิสิต นักศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้มีการวิจัยประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการผลิตหนังสืออ่านประกอบต่อไป ขณะเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการควรจะวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบด้วย เพื่อจะได้ทราบคุณภาพของหนังสือโดยตรง เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูผู้ใช้หนังสือ

4. ครูสังคยศึกษา

4.1 ควรจะอ่านหนังสืออ่านประกอบก่อนเพื่อประเมินคุณภาพของหนังสือ แล้วจึงแนะนำให้เด็กอ่าน เพื่อจะได้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแก่นักเรียน

4.2 ควรจัดกิจกรรมที่จะทำให้เด็กอ่านหนังสืออ่านประกอบใฝ่หาก ๆ เพื่อความรู้อะไรเพิ่มขึ้น เช่น การทำรายงาน การอภิปราย การแข่งขันตอบปัญหา เพราะจะกระตุ้นให้เด็กเห็นคุณค่าของการอ่านหนังสืออ่านประกอบ ส่งผลไปยังการเกิดนิสัยรักการอ่าน รักการคนความต่อไป

4.3 ควรเสนอรายชื่อหนังสือที่ต้องการให้เด็กอ่านต่อบรรณารักษ์ เพื่อจะได้จัดซื้อให้จำนวนมากพอกับความต้องการของเด็ก

5. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัยครั้งต่อไป

5.1 ในการวิเคราะห์หนังสือ ควรให้บรรณารักษ์ได้ร่วมวิเคราะห์ด้วย

5.2 ควรจะสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับรูปเล่ม เนื้อหา สีฉลากการเขียนด้วย จะเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น

5.3 ควรวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบสังคยศึกษาในระดับชั้นมัธยมปลาย และวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบในหมวดวิชาอื่น ๆ ในระดับชั้นอื่น ๆ ด้วย

5.4 ควรสำรวจกลุ่มตัวอย่างในส่วนภูมิภาคด้วย เพื่อนำมาเปรียบเทียบกัน